

ปีที่ 16 ฉบับที่ 31 มกราคม - มิถุนายน 2568

บุหรี่ไฟฟ้า : ประเภท ผลกระทบ และมาตรการ เพื่อข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทย**Electronic cigarettes: Types, Impacts, and Measures for Policy Recommendations in Thailand**รัตนาวดี เปรมรัชชานนท์¹ สายป่าน ประเสริฐ² สุพิชญา มีทอง³ ฮาซันอักริม ดงนะแดง⁴

Rattanawadee Plemrachanont, Saipan Prasert, Supitchaya Meethong, Hasan Akrim Dongnadeng

Received : October 10, 2024 / Revised : February 19, 2025 / Accepted : April 10, 2025

บทคัดย่อ

ปัจจุบันบุหรี่ไฟฟ้าได้รับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีรูปแบบที่น่าดึงดูดต่อความสนใจของกลุ่มผู้ใช้บุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น ทำให้ในประเทศไทยบุหรี่ไฟฟ้าเป็นที่นิยมอย่างมากโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น มีการจำหน่าย และนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าอย่างผิดกฎหมาย บทความวิชาการนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประเภท และผลกระทบของบุหรี่ไฟฟ้า 2) ศึกษามาตรการเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย และต่างประเทศ และ 3) เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าสำหรับประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่าบุหรี่ไฟฟ้าแบ่งออกเป็น 2 ประเภท 1) บุหรี่ไฟฟ้าประเภทที่ไม่มีส่วนประกอบของใบยาสูบ 2) บุหรี่ไฟฟ้าประเภทที่มีส่วนประกอบของยาสูบ โดยบุหรี่ไฟฟ้ามีผลกระทบ 3 ด้านสำคัญได้แก่ 1) ผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ใช้บุหรี่ไฟฟ้า 2) ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 3) ผลกระทบต่อนักการตลาด ในส่วนของมาตรการบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยพบว่าใช้แนวทางการห้ามอย่างเด็ดขาดผ่านกฎหมายหลายฉบับ สำหรับการกำกับดูแลบุหรี่ไฟฟ้าในต่างประเทศพบว่ามี ความแตกต่างกันในรายละเอียด ทั้งนี้ทุกประเทศมีข้อห้ามโฆษณาอย่างเข้มงวด ผู้เขียนเสนอแนะนโยบายที่ครอบคลุมทั้งการปรับปรุงนิยามทางกฎหมาย การจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจ การเพิ่มบทลงโทษโดยเฉพาะกรณีจำหน่ายให้เยาวชน การรณรงค์ให้ความรู้ผ่านสถานศึกษา และสื่อออนไลน์ การจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือ การเพิ่มความร่วมมือระหว่างประเทศ และการพิจารณาแนวทางกำกับดูแลแบบมีเงื่อนไขเฉพาะกรณีเพื่อการเลิกบุหรี่ไฟฟ้า

คำสำคัญ: นโยบาย, มาตรการ, บุหรี่ไฟฟ้า, ประเทศไทย

¹ นักศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี Email: num2546supitchaya@gmail.com

Student, Faculty of Political Science, Prince of Songkla University, Pattani Campus

² นักศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี Email: panjub13@gmail.com

Student, Faculty of Political Science, Prince of Songkla University, Pattani Campus

³ นักศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี Email: dycbx94@gmail.com

Student, Faculty of Political Science, Prince of Songkla University, Pattani Campus

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี Email: arsun.do@psu.ac.th

Assistant Professor, Faculty of Political Science, Prince of Songkla University, Pattani Campus

ABSTRACT

Currently, electronic cigarettes have been developed with more attractive designs for users, making them increasingly popular in Thailand, especially among teenagers, with illegal sales and imports occurring. This academic article aims to: 1) examine the types and impacts of electronic cigarettes, 2) study electronic cigarette measures in Thailand and foreign countries, and 3) present policy recommendations for Thailand. The findings reveal that electronic cigarettes are divided into two categories: 1) electronic cigarettes without tobacco leaf components and 2) electronic cigarettes with tobacco components. Electronic cigarettes have three major impacts: 1) health effects on users, 2) environmental impacts, and 3) effects on bystanders. Regarding measures in Thailand, the country implements an absolute prohibition approach through multiple laws. Electronic cigarette regulations in foreign countries show variations in details, though all countries strictly prohibit advertising. The author proposes comprehensive policies including improving legal definitions, establishing specialized agencies, increasing penalties especially for sales to youth, conducting educational campaigns through schools and social media, establishing assistance centers, enhancing international cooperation, and considering conditional regulatory approaches specifically for smoking cessation purposes.

Keyword: Policy, Measure, Electronic cigarettes, Thailand

ปีที่ 16 ฉบับที่ 31 มกราคม - มิถุนายน 2568

บทนำ

ในปัจจุบันมีการพัฒนาในหลากหลายด้านรวมไปถึงกระบวนการผลิตบุหรี่ไฟฟ้าที่แตกต่างจากเดิม และเข้าถึงง่ายในกลุ่มเยาวชน ซึ่งทำให้เยาวชนนิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ส่วนประกอบภายในตัวบุหรี่ไฟฟ้าประกอบไปด้วยสารนิโคตินเมื่อสูบเข้าสู่ร่างกายแล้วก่อให้เกิดการเสพติด ในระยะเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมาได้มีการตลาด และการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากทั่วโลก (พงษ์ศักดิ์ อ้นมอย และคณะ, 2565) สำหรับประเทศไทยบุหรี่ไฟฟ้าเริ่มแพร่หลายในกลุ่มเยาวชน เนื่องจากความเชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้าไม่มีนิโคติน ไม่มีอันตราย ไม่เกิดการเสพติด แต่ในความเป็นจริงบุหรี่ไฟฟ้ามักก่อให้เกิดการทำงานที่สามารถทำให้กระบวนการเผาไหม้ไม่มีควันเหมือนบุหรี่ธรรมดา ทำให้ผู้สูบมีความเสี่ยงที่จะได้รับสารอันตรายจากการเผาไหม้สารบางชนิดที่ทำให้เกิดโรคมะเร็ง และทางเดินหายใจน้อยลง แต่บุหรี่ไฟฟ้ายังคงก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายโดยตรงเช่นเดียวกัน (จิตติธิตา ยมนา และคณะ, 2566)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (2564) รายงานว่าจำนวนผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2562 มีผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าประมาณ 60,000 คน และเพิ่มขึ้นเป็น 78,742 คน ในปี 2564 คิดเป็นร้อยละ 0.14 ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่มีจำนวนทั้งหมด 57 ล้านคน เป็นผู้ที่สูบทุกวัน 40,742 คน และสูบไม่ทุกวัน 38,018 คน โดย ที่น่าวิตกคือ กลุ่มผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้า 24,050 คน มี อายุระหว่าง 15-24 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียน อีกทั้งยังมีปัญหาการลักลอบนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าเข้ามาในประเทศไทยอย่างผิดกฎหมาย โดยรายงานจากศุลกากรของประเทศไทยพบว่า การส่งออกบุหรี่ไฟฟ้าจากจีนมาไทยใน พ.ศ. 2566 สูงถึง 1,600 ล้านบาท ในขณะที่การจับกุมบุหรี่ไฟฟ้าที่ถูกลักลอบนำเข้าเข้ามาในประเทศไทยตามรายงานของกรมศุลกากรระบุไว้ว่ามีการลักลอบนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าใน พ.ศ. 2567 นับเป็นมูลค่าได้เพียง 12 ล้านบาท ในหนึ่งเดือนซึ่งขัดแย้งกับรายงานกรมศุลกากรของประเทศไทย สาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีการส่งออกบุหรี่ไฟฟ้ามายังประเทศไทยเป็นมูลค่าโดยเฉลี่ยต่อเดือนถึง 133 ล้านบาท (ผู้จัดการออนไลน์, 2567)

ปัญหามันเกิดขึ้นด้วยปัจจัยหลักสำคัญคือ นโยบายและมาตรการเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย ที่ยังมีความไม่ชัดเจนและไม่ครอบคลุม แม้ว่าประเทศไทยจะมีความพยายามในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าผ่านกฎหมายหลายฉบับ เริ่มจากประกาศกระทรวงพาณิชย์ พ.ศ. 2557 ที่กำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามนำเข้า และนำผ่านราชอาณาจักรตามมาด้วยคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 8/2558 ที่ห้ามขายหรือให้บริการบุหรี่ไฟฟ้า และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ที่จัดให้บุหรี่ไฟฟ้าที่มีนิโคตินเป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบ แต่มาตรการเหล่านี้ยังมีข้อจำกัดสำคัญ

นอกจากนี้กฎหมายของบุหรี่ไฟฟ้ายังไม่ครอบคลุมผลิตภัณฑ์ทุกประเภท โดยเฉพาะบุหรี่ไฟฟ้ารูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นเพื่อเลี่ยงข้อกำหนดทางกฎหมาย นอกจากนี้ ยังขาดกลไกการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ ทำให้การลักลอบนำเข้า และจำหน่ายยังคงเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะผ่านช่องทางออนไลน์ที่ยากต่อการตรวจสอบ และควบคุม ข้อจำกัดอีกประการหนึ่งคือการขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า ทำให้การบังคับใช้กฎหมายขาดเอกภาพ และประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดช่องโหว่ทางกฎหมายที่ผู้ประกอบการสามารถหลีกเลี่ยงได้ ความไม่ชัดเจน และข้อจำกัดของนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยก่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้างต่อสังคมไทย ทั้งด้านสุขภาพของผู้ใช้ที่มีความเสี่ยงต่อโรคระบบทางเดินหายใจ และหัวใจ ด้านสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรม และการเสพติดในเยาวชน และด้านเศรษฐกิจจากการสูญเสียรายได้ภาษี และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล

ปีที่ 16 ฉบับที่ 31 มกราคม - มิถุนายน 2568

(กมลพร ยศนันท์, 2563) ดังนั้น การมีนโยบาย และมาตรการที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพจากภาครัฐจึงเป็นกลไกสำคัญในการควบคุมปัญหาดังกล่าว

วัตถุประสงค์

บทความวิชาการนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประเภท และผลกระทบของบุหรี่ไฟฟ้า 2) ศึกษามาตรการเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย และต่างประเทศ และ 3) เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าสำหรับประเทศไทย

ประเภท และส่วนประกอบของบุหรี่ไฟฟ้า

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าจำเป็นต้องเริ่มต้นจากการทำความรู้จักกับประเภท และส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ที่กำลังเป็นที่นิยมในกลุ่มเยาวชนทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ และเคมีของบุหรี่ไฟฟ้าไม่เพียงแต่ช่วยให้เข้าใจกลไกการทำงาน และผลกระทบต่อสุขภาพเท่านั้น แต่ยังมีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบาย และมาตรการควบคุมที่เหมาะสม และครอบคลุม ในปัจจุบัน บุหรี่ไฟฟ้าได้รับการพัฒนาให้มีรูปแบบหลากหลาย มีความทันสมัย และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้ดียิ่งขึ้น ผลิตภัณฑ์เหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในแง่ของเทคโนโลยี และส่วนผสมทางเคมี ซึ่งส่งผลให้การนิยาม และจำแนกประเภทของบุหรี่ไฟฟ้าในทางกฎหมายเป็นความท้าทายสำคัญของหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทย บทความนี้จะนำเสนอข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประเภท และส่วนประกอบของบุหรี่ไฟฟ้า เพื่อสร้างความเข้าใจก่อนจะกล่าวถึงผลกระทบ และมาตรการควบคุม

ประเภทของบุหรี่ไฟฟ้า

ถวัลย์ รุยาพร และวรยุทธ พูลสุข (2567) ศึกษาพบว่าบุหรี่ไฟฟ้าถูกคิดค้นโดยฮอนลิด เกสเซอร์ชาวจีนใน พ.ศ. 2549 โดยบุหรี่ไฟฟ้ามี 2 ประเภทหลักตามลักษณะสารที่ถูกนำไปทำปฏิกิริยากับความร้อนเพื่อให้เกิดไอระเหย ดังนี้

1) บุหรี่ไฟฟ้าประเภทที่ไม่มีส่วนประกอบของใบยาสูบ ใช้สารนิโคตินผสมกับสารอื่น ๆ เช่น โพรพิลีนไกลคอล และกลีเซอริน โดยกลไกการทำงานอาศัยการให้ความร้อนแก่สารละลาย บุหรี่ไฟฟ้าประเภทนี้แบ่งออกเป็น 2 ชนิดย่อย ได้แก่ แบบใช้แล้วทิ้ง (Disposable) และแบบรองรับการชาร์จ (Rechargeable)

2) บุหรี่ไฟฟ้าประเภทที่มีส่วนประกอบของใบยาสูบ พัฒนาโดยบริษัทผู้ผลิตบุหรี่ซิการ์เรตที่ต้องการสร้างผลิตภัณฑ์ไว้ควัน ปัจจุบันมีการจัดจำหน่ายในจำนวนประเทศที่จำกัดเนื่องจากยังอยู่ในขั้นตอนตลาด กลไกการทำงานของบุหรี่ไฟฟ้าประเภทนี้ใช้หลักการ Heat-Not-Burn (HNB) คือการให้ความร้อนแก่ใบยาสูบโดยตรงแทนการใช้น้ำยา

ส่วนประกอบของบุหรี่ไฟฟ้า

จากการศึกษาของถวัลย์ รุยาพร และวรยุทธ พูลสุข (2567) ได้จำแนกและวิเคราะห์องค์ประกอบหลักของบุหรี่ไฟฟ้าออกเป็น 2 ส่วนสำคัญ คือ องค์ประกอบโครงสร้างทางกายภาพ และองค์ประกอบทางเคมีของน้ำยา โดยองค์ประกอบโครงสร้างทางกายภาพประกอบด้วย 1) แบตเตอรี่ ทำหน้าที่เป็นแหล่งพลังงานหลักสำหรับการทำงานของอุปกรณ์ และมีหลอดไฟ LED แสดงสถานะพลังงาน 2) อะตอมไมเซอร์ เป็นส่วนกลางที่มีวงจรไมโครชิปควบคุมการทำงาน และขดลวดอิเล็กทรอนิกส์ที่ก่อให้เกิดความร้อนสำหรับการระเหยของน้ำยา 3) แท็งก์หรือคาร์ทริดจ์ ทำหน้าที่กักเก็บน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าก่อนส่งไปยังส่วนทำความร้อน 4) คอยล์ เป็นส่วนสร้างความร้อนที่ผลิตจากวัสดุนำไฟฟ้า และมีอายุการใช้งานจำกัด และ 5) ปากสูบ ส่วนที่ออกแบบให้พอดีกับปากผู้ใช้งาน และควบคุมการไหลของไอระเหย

ปีที่ 16 ฉบับที่ 31 มกราคม - มิถุนายน 2568

ในส่วนของการประกอบทางเคมีของน้ำยานุหรีไฟฟ้าประกอบด้วยสารสำคัญ 4 ชนิด ได้แก่ 1) น้ำ ทำหน้าที่เป็นตัวทำละลายหลัก และช่วยลดความหนืดเพื่อให้เกิดละอองไอที่มีความละเอียด 2) โพรไพลีนไกลคอล เป็นสารประกอบหลักที่มีคุณสมบัติในการสร้างไอ และระบายความร้อนได้ดี มีลักษณะเป็นของเหลวใสไม่มีสีแต่มีความหนืดสูง 3) กลีเซอริน มักใช้กลีเซอรินจากพืชที่มีคุณสมบัติในการสร้างไอระเหยะละเอียด และ 4) นิโคติน สารออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทที่มีผลในการกระตุ้นการทำงานของกล้ามเนื้อ และส่งผลต่อการเสพติด

การเข้าใจองค์ประกอบทั้งทางกายภาพและเคมีของนุหรีไฟฟ้าเป็นพื้นฐานสำคัญในการวิเคราะห์กลไกการทำงาน ประเมินความเสี่ยงด้านสุขภาพ และพัฒนามาตรการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการขาดข้อมูลผลกระทบระยะยาวจากการได้รับสารเคมีเหล่านี้ผ่านการสูดดมอย่างต่อเนื่อง

ผลกระทบของนุหรีไฟฟ้า

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า ผลกระทบของนุหรีไฟฟ้ามีทั้งในด้านสุขภาพ บุคคลรอบข้าง และสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ใช้นุหรีไฟฟ้า

การสูบนุหรีไฟฟ้าส่งผลกระทบต่อร่างกายโดยทำให้ผู้สูบนุหรีไฟฟ้าเกิดอาการไอ อัดหายใจไม่สะดวก ไอ จาม คลื่นไส้ อาเจียน ปวดศีรษะ มึน งง สับสน หากใช้นุหรีไฟฟ้าเป็นเวลานานจะทำให้ผู้ที่สูดดมมีอาการโรคปอดอักเสบ เยื่อจมูกอักเสบ ต้อกระจก ชีต หัวใจเต้นผิดปกติ นอนไม่หลับ เหนื่อยล้าอ่อนเพลีย ชัก หัวใจล้มเหลว ปอดบวม เนื่องจากสารนิโคตินที่เป็นส่วนประกอบส่วนหนึ่งในนุหรีไฟฟ้า มีฤทธิ์ก่อให้เกิดการเสพติด ซึ่งหากได้รับในปริมาณที่ไม่เท่าเดิมอย่างสม่ำเสมอ สมองจะไม่หลั่งสารแห่งความสุขออกมาจึงทำให้ต้องเพิ่มปริมาณการสูบที่มากขึ้น (ยชญ์วินทร์ จรบุรุษย์ และคณะ, 2564) นุหรีไฟฟ้าถูกผลิตออกมาเพื่อใช้บำบัดการเลิกบุหรี่มวน แต่ในขณะเดียวกันนุหรีไฟฟ้าส่งผลกระทบต่อร่างกายของผู้สูบในเชิงลบ ดังกรณีตัวอย่างของต่างประเทศ ศูนย์ป้องกัน และควบคุมโรคของสหรัฐอเมริกา พบผู้ป่วยจากพฤติกรรมการใช้นุหรีไฟฟ้า โดยมีอาการคลื่นไส้ อาเจียน ระคายเคืองที่ตา และผิวหนัง (ชนิกา เจริญจิตต์ และชฎาภา ประเสริฐทรง, 2557) อีกทั้งในปัจจุบันยังพบผู้ป่วยที่เกิดความผิดปกติทางระบบทางเดินหายใจจากการสูบนุหรีไฟฟ้ามากขึ้น เช่น ภาวะปอดอักเสบที่รุนแรง สามารถพบได้ในผู้ป่วยอายุน้อย และไม่มีโรคประจำตัวรวมทั้งโรคปอดมาก่อน การสูบนุหรีไฟฟ้าส่งผลกระทบระยะยาวที่ทำให้เกิดภาวะหลอดลมอักเสบเรื้อรัง ถุงลมโป่งพอง และเกิดความผิดปกติต่อระบบการทำงานของการทำงานส่วนสมอง นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดหลอดเลือดหัวใจสูงขึ้นด้วย (ราชวิทยาลัยอายุรแพทย์แห่งประเทศไทย, 2567)

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

หากกล่าวถึงผลกระทบของนุหรีไฟฟ้าในด้านสิ่งแวดล้อม สารในนุหรีไฟฟ้าเมื่อได้รับความร้อนจากแบตเตอรี่ลิเทียมจะกลายเป็นไอระเหย ซึ่งแอโนดอลที่มีอยู่ในสารออกซิแดนท์ อนุภาคลิธเรียมในอากาศ และอนุภาคของแข็งขนาดเล็กจากโลหะ เช่น ทองแดง ในความเข้มข้นที่สูงกว่า 6.1 เท่าของการใช้นุหรีมวน ส่งผลให้เกิดมลพิษทางอากาศต่อสิ่งแวดล้อม (จาวรธรณ เกษมทรัพย์, 2561) โดยนุหรีไฟฟ้าเป็นขยะอันตราย ก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ อีกทั้งนุหรีไฟฟ้ายังสามารถเกิดการระเบิด และเกิดอุบัติเหตุเพลิงไหม้ หากตัวนุหรีไฟฟ้าอยู่ในอุณหภูมิที่ร้อนเกินไป (ธนากร ธนวัฒน์, 2567) ซึ่งมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงใน พ.ศ. 2558-2559 นุหรีไฟฟ้าเกิดการระเบิดประมาณ 2,035 ครั้ง (ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ, 2562)

ปีที่ 16 ฉบับที่ 31 มกราคม - มิถุนายน 2568

ผลกระทบต่อบุคคลรอบข้าง

ควันจากบุหรี่ไฟฟ้ามีสารอันตรายที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลรอบข้าง โดยควันบุหรี่ไฟฟ้าแบ่งออกได้เป็น 2 แบบ 1) ควันบุหรี่มือที่สองคือ ควันที่เกิดขึ้นจากการสูดดมของคนรอบข้าง 2) ควันบุหรี่มือที่สามเกิดจากควันที่ผู้ใช้บุหรี่ไฟฟ้าสูบหรือพ่นออกมาซึ่งทำให้ควันตกค้างตามเสื้อผ้า เฟอร์นิเจอร์ และสิ่งของต่าง ๆ (RAMA CHANNEL ขับเคลื่อนสังคมไทยให้สุขภาพดี, 2567) โดยควันบุหรี่ไฟฟ้าส่งผลกระทบโดยตรงต่อเด็ก และสตรีมีครรภ์ เมื่อสูดดมควันจากบุหรี่ไฟฟ้าจะทำให้เสี่ยงต่อการคลอดบุตรก่อนกำหนด หรือเกิดภาวะแท้งบุตร รวมถึงยังเสี่ยงทำให้เด็กที่เกิดมาพิการทางร่างกาย และสมอง (Family Health Service, 2563) นอกจากนี้ เมื่อได้รับควันจากบุหรี่ไฟฟ้าจะเกิดความเสี่ยงหลอดลมตีบสูงซึ่งทำให้หายใจลำบาก และเสี่ยงอาการหลอดลมอักเสบอีกด้วย (Hfocus เจาะลึกระบบสุขภาพ, 2566)

มาตรการเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย

ประเทศไทยมีการกำหนดมาตรการที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้า สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ตารางที่ 1 มาตรการของบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย

ลำดับ	มาตรการ	รายละเอียด	หน่วยงานที่บังคับใช้	แหล่งที่มา
1.	ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บารากูและบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557	บุหรี่ไฟฟ้าถือเป็นสินค้าต้องห้ามนำเข้า และห้ามนำผ่านมาในราชอาณาจักรโดยกำหนดนิยามไว้ว่าบุหรี่ไฟฟ้าหมายความว่า อุปกรณ์ที่ใช้พลังงานไฟฟ้าทำให้เกิดละอองไอน้ำในลักษณะคล้ายควันบุหรี่ไม่ว่าจะกระทำขึ้นด้วยวัตถุใด ซึ่งใช้สำหรับสูบในลักษณะเดียวกับการสูบบุหรี่ตามพิกัดอัตราศุลกากรประเภทย่อย	กระทรวงพาณิชย์	กระทรวงพาณิชย์, กรมการค้า, 2557
2.	คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 8/2558	ผลการทดสอบปรากฏว่าบุหรี่ไฟฟ้า เป็นสินค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคและไม่สามารถป้องกันอันตรายที่จะเกิดจากสินค้านั้นได้โดยการกำหนดฉลากตามมาตรา 30 หรือตามกฎหมายอื่น จึงมีมติให้มีคำสั่งห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้าบุหรี่ไฟฟ้า	สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค	สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค, 2558
3.	พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560	การนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งของต้องห้ามจึงถือเป็นความผิดตามกฎหมายศุลกากรคือ มาตรา 244 เนื่องจากบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ต้องห้ามตาม ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บุหรี่	กรมศุลกากร	พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560./(2560, 14 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา

ปีที่ 16 ฉบับที่ 31 มกราคม - มิถุนายน 2568

ลำดับ	มาตรการ	รายละเอียด	หน่วยงานที่ บังคับใช้	แหล่งที่มา
		ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้า มาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557		นุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 53 ก. หน้า 26-79.
4.	พระราชบัญญัติ ควบคุมผลิตภัณฑ์ ยาสูบ พ.ศ. 2560	บุหรี่ไฟฟ้าที่มีนิโคติน(ENDS) ทุกประเภท ถือเป็น “ผลิตภัณฑ์ยาสูบ” ตามมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ ยาสูบ พ.ศ. 2560	กระทรวง สาธารณสุข	พระราชบัญญัติ ควบคุม ผลิตภัณฑ์ ยาสูบ พ.ศ. 2560./(2560, 2 เมษายน). ราช กิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 39 ก. หน้า 27- 47.

ที่มา: ผู้เขียนสังเคราะห์จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

จากตารางกล่าวเห็นได้ว่าประเทศไทยใช้แนวทางการห้ามอย่างเด็ดขาดต่อบุหรี่ไฟฟ้าผ่านกฎหมายหลายฉบับ ได้แก่ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ พ.ศ. 2557 ห้ามนำเข้า และนำเข้า คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 8/2558 ห้ามขายหรือให้บริการ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 กำหนดความผิดการนำเข้า และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 จัดให้บุหรี่ไฟฟ้าที่มีนิโคตินเป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบ

มาตรการเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าในต่างประเทศ

จากการรวบรวมมาตรการข้อบังคับสำหรับบุหรี่ไฟฟ้าในต่างประเทศ ประกอบด้วยประเทศสหรัฐอเมริกาหรับเอมิเรตส์ สหราชอาณาจักร สิงคโปร์ และแคนาดา โดยมีเกณฑ์ และเหตุผลในการคัดเลือกประเทศเหล่านี้คือ 1) ความหลากหลายของแนวทางนโยบาย ตั้งแต่การห้ามโดยสิ้นเชิงในประเทศสิงคโปร์ การควบคุมอย่างเข้มงวดแต่อนุญาตให้จำหน่ายในสหรัฐอเมริกาหรับเอมิเรตส์ ไปจนถึงการกำกับดูแลภายใต้กรอบการลดอันตรายในสหราชอาณาจักร และแคนาดา 2) ความแตกต่างทางภูมิภาค การเลือกประเทศจากภูมิภาคต่าง ๆ ทั้งเอเชีย ตะวันออกกลาง ยุโรป และอเมริกาเหนือ ช่วยให้เห็นถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม สังคม และบริบททางการเมืองที่มีผลต่อการกำหนดนโยบาย ทั้งนี้สามารถนำเสนอมาตรการเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าย่อยดังต่อไปนี้

ประเทศสหรัฐอเมริกาหรับเอมิเรตส์

ประเทศสหรัฐอเมริกาหรับเอมิเรตส์ กำหนดให้มี Tobacco Control Laws (2562) UAE.S 5030: Electronic Nicotine Products โดยคณะรัฐมนตรีมีวัตถุประสงค์บังคับใช้เพื่อควบคุมการสูบบุหรี่ และการป้องกันการแพร่กระจายของบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ปีที่ 16 ฉบับที่ 31 มกราคม - มิถุนายน 2568

1) มีการอนุญาตให้นำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าเข้ามาในประเทศ ภายใต้เงื่อนไข และข้อบังคับบางประการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ 2) ข้อกำหนดเกี่ยวกับการผลิต โรงงาน และกระบวนการผลิตต้องเป็นไปตามมาตรฐานตามข้อกำหนดการผลิต 3) ข้อกำหนดทางความปลอดภัย ความปลอดภัยของอุปกรณ์ไฟฟ้าหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า 4) มีการจำกัดปริมาณสารอันตรายของผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า 5) ข้อกำหนดการคุ้มครองเด็ก ผลิตภัณฑ์ต้องมีความทนทานต่อเด็กในการเปิดหรือปิด รวมถึงต้องมีการติดเครื่องหมายป้องกันผลิตภัณฑ์จากเด็ก 6) ข้อกำหนดเกี่ยวกับการผลิตภัณฑ์ห้ามนำเข้าหรือผลิต ผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าภายในประเทศนอกจากจะได้รับอนุญาต 6) ข้อกำหนดการรายงานต้องมีการรายงานผลการทดสอบความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ การทดสอบเกี่ยวกับการรั่วไหลของผลิตภัณฑ์ รายงานส่วนผสมและปริมาณทั้งหมดของผลิตภัณฑ์ ระดับการปล่อยมลพิษจากการใช้งานของผลิตภัณฑ์จากหน่วยงานทางวิทยาศาสตร์หรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ Emirates Authority for Standardization & Metrology

ประเทศสหราชอาณาจักร

ประเทศสหราชอาณาจักร มีกฎหมาย The Tobacco and Related Products Regulations 2016 คือกฎระเบียบเกี่ยวกับยาสูบ และผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (GOV.UK, 2024)

1) อนุญาตให้นำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าเข้ามาในประเทศผู้นำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าของบุคคล จะมีการจำกัดปริมาณการนำเข้าปริมาณของผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า และอยู่ภายใต้ข้อกำหนดเกี่ยวกับฉลาก 2) ข้อบังคับเกี่ยวกับฉลากบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าจะต้องมีคำเตือนเรื่องสุขภาพ และให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลิกบุหรี่ 3) มีการจำกัดการปล่อยมลพิษของผลิตภัณฑ์ 4) ข้อบังคับการรายงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาสูบ ต้องมีรายงานเกี่ยวกับข้อมูล ของผลิตภัณฑ์ดังนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับการปล่อยมลพิษของผลิตภัณฑ์ ข้อมูลจากการขาย และวิจัยการตลาดของผลิตภัณฑ์ 5) การแจ้งข้อมูลผู้ผลิตที่จัดจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า และภาชนะแบบเดิมจะต้องแจ้งข้อมูลต่อเลขาธิการแห่งรัฐ (The Secretary of State) โดยต้องมีข้อมูลดังนี้ ข้อมูล และช่องทางการติดต่อของผู้ผลิต และผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ ชื่อ และรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ ส่วนผสม และการปล่อยมลพิษ ข้อมูลทางพิษวิทยาของส่วนผสมของผลิตภัณฑ์ ข้อมูลปริมาณนิโคติน คำอธิบายส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ และภาชนะแบบเดิม คำอธิบายกระบวนการผลิต 6) ข้อกำหนดรายงานประจำปีผู้ผลิตบุหรี่ไฟฟ้า และภาชนะบรรจุแบบเดิม ต้องส่งข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการขาย การสำรวจตลาด ข้อมูลความต้องการของผู้บริโภค ปริมาณการขายแก่เลขาธิการแห่งรัฐ (The Secretary of State) เป็นประจำปี 7) ข้อกำหนดผลิตภัณฑ์ที่มีการจำกัดปริมาณของเหลวที่มีสารนิโคตินที่นำมาขายปลีก รวมถึงการจำกัดความจุ และปริมาตรของผลิตภัณฑ์ 8) ข้อกำหนดการคุ้มครองเด็ก ผลิตภัณฑ์ต้องมีความทนทานต่อการจัดแะ เพื่อปกป้องจากเด็ก และป้องกันการแตกหัก รั่วไหลของผลิตภัณฑ์ 9) ข้อกำหนดการนำเสนอผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ของบุหรี่ไฟฟ้า และภาชนะแบบเดิม ต้องไม่มีองค์ประกอบดังนี้ การส่งเสริมหรือสนับสนุนการบริโภคบุหรี่ไฟฟ้า การแนะนำหรือให้ข้อมูลที่เข้าใจผิดว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีอันตรายน้อยกว่าบุหรี่มวน หรือระบุคุณสมบัติหรือประโยชน์ของผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า และ 10) การโฆษณาบุหรี่ไฟฟ้าไม่อนุญาตให้มีการโฆษณาหรือตีพิมพ์บุหรี่ไฟฟ้าในสื่อดังนี้ หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร ไม่มีการอนุญาตให้มีการโฆษณาบุหรี่ไฟฟ้าในบริการทางสังคมสารสนเทศ

ปีที่ 16 ฉบับที่ 31 มกราคม - มิถุนายน 2568

ประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์ มีการกำหนด พระราชบัญญัติห้ามการโฆษณาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือการใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ หรือ Tobacco (Control of Advertisements and Sale) เพื่อควบคุมการใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบของเยาวชน ควบคุมการขาย การบรรจุ และลักษณะการค้าของผลิตภัณฑ์ยาสูบ มีรายละเอียดดังนี้ (Singapore Statutes Online, 2567)

1) เป็นผลิตภัณฑ์ผิดกฎหมาย ในมาตรา 16 ของพระราชบัญญัติห้ามการโฆษณาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือการใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ 2) ไม่อนุญาตให้นำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าเข้ามาในประเทศ 3) ไม่อนุญาตให้มีการ ซื้อ ครอบครอง หรือจัดจำหน่าย ในกรณีนำเข้า และจำหน่ายซึ่งอาจส่งผลให้ถูกปรับสูงสุด 10,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือจำคุกสูงสุด 6 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณีของการมีครอบครอง ซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์ อาจส่งผลให้ถูกปรับสูงสุด 2,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ และมีหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ Health Sciences Authority (HSA)

ประเทศแคนาดา

ประเทศแคนาดา กำหนดให้มี Tobacco and Vaping Products Act คือกฎหมายที่ใช้บังคับกับผลิตภัณฑ์ยาสูบ บุหรี่ไฟฟ้าทุกประเภท โดยมีมาตรการสำหรับบุหรี่ไฟฟ้า โดยในกฎหมายฉบับนี้มีข้อกำหนดที่ต้องมีการตรวจสอบ และทบทวนกฎหมายเมื่อครบระยะเวลา 3 ปี เพื่อให้สามารถรับทราบถึงปัญหา และสามารถแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในตัวบทกฎหมายมีรายละเอียดดังนี้ (ไพศาล ลิ้มสถิตย์ และจุฬพล แดงสกุล, 2567)

1) อนุญาตให้นำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าเข้ามาในประเทศผู้นำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าเพื่อการค้าจะต้องชำระภาษีตามกฎหมาย ภาษีสรรพสามิต ผู้นำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าของบุคคล จะมีการจำกัดปริมาณการนำเข้าปริมาณของผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า โดยทั้งสองกรณีผลิตภัณฑ์ต้องอยู่ในบรรจุภัณฑ์ 2) ข้อกำหนดเกี่ยวกับการผลิต ไม่อนุญาตให้มีการผลิตในประเทศ 3) ข้อกำหนดการคุ้มครองเด็ก ผลิตภัณฑ์ต้องมีความทนทานต่อเด็กในการเปิดหรือปิด รวมถึงต้องมีการติดเครื่องหมายป้องกันผลิตภัณฑ์จากเด็ก 4) ข้อกำหนดการโฆษณา ห้ามให้ทุนสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ห้ามมีการโฆษณาที่มีลักษณะดึงดูดใจต่อผู้เยาว์ ห้ามโฆษณาหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์

จากมาตรการข้อบังคับสำหรับการใช้บุหรี่ไฟฟ้าของประเทศต่าง ๆ ข้างต้น นำเสนอโดยสรุป ดังนี้

ตารางที่ 2 มาตรการของบุหรี่ไฟฟ้าในต่างประเทศ

ประเทศ	ชื่อมาตรการทางกฎหมาย	การนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้า	การซื้อขายบุหรี่ไฟฟ้า	การควบคุมโฆษณา
สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์	UAE.S 5030: Electronic Nicotine Products	☒ การนำเข้าภายในประเทศจะต้องได้รับอนุญาต	☒ ต้องขออนุญาตจากหน่วยงานบริการสุขภาพของประเทศ	☒ ไม่อนุญาตให้มีการโฆษณาทางโทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อสาธารณะ
สหราชอาณาจักร	The Tobacco and Related Products Regulations 2016	☒ อยู่ภายใต้ข้อกำหนดเกี่ยวกับฉลากการจำกัดปริมาณ	☒ ผู้จำหน่ายจะต้องแจ้งเลขอาธิการแห่งรัฐ (The Secretary of Stage)	☒ ไม่อนุญาตให้มีการโฆษณาหรือตีพิมพ์บุหรี่ไฟฟ้าในสื่อดังนี้

ปีที่ 16 ฉบับที่ 31 มกราคม - มิถุนายน 2568

ประเทศ	ชื่อมาตรการทางกฎหมาย	การนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้า	การซื้อขายบุหรี่ไฟฟ้า	การควบคุมโฆษณา
				หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร
สิงคโปร์	Tobacca (Control of Advertisement and Sale)	☒ ห้ามนำเข้าทุกชนิดปรับ สูงสุด 10,000 ดอลลาร์ สิงคโปร์ จำคุก 6 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ	☒ ห้ามนำเข้าทุกชนิดปรับ สูงสุด 10,000 ดอลลาร์ สิงคโปร์ จำคุก 6 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ	☒ ห้ามโฆษณาเนื่องจาก เป็นสินค้าผิดกฎหมาย
แคนาดา	Tobacco and Vaping Products Act	☒ เฉพาะกรณีที่มีใบสั่ง จ่ายของแพทย์	☒ ยกเว้นบางมลรัฐห้ามขาย บุหรี่ไฟฟ้าที่มีรส กลิ่น	☒ -ห้ามสนับสนุนกิจกรรม -ห้ามโฆษณาที่มี ลักษณะดึงดูดใจ เยาวชน

ที่มา: สังเคราะห์จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษามาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในต่างประเทศพบความแตกต่างของแนวทางการกำกับดูแล โดยสิงคโปร์ใช้มาตรการเข้มงวดที่สุดด้วยการห้ามทั้งการนำเข้า และจำหน่ายพร้อมบทลงโทษทางกฎหมายที่ชัดเจน ขณะที่สหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักรใช้แนวทางการอนุญาตแต่มีการควบคุม ซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานรัฐ และปฏิบัติตามข้อกำหนดอย่างเคร่งครัด ส่วนแคนาดาอนุญาตให้นำเข้าเฉพาะกรณีมีใบสั่งแพทย์ และมีข้อจำกัดในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่มีกลิ่นรส โดยทุกประเทศมีข้อห้ามเกี่ยวกับการโฆษณาบุหรี่ไฟฟ้าอย่างเข้มงวด

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษามาตรการเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศ มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายรายละเอียดดังนี้

1. ปรับปรุงนิยามทางกฎหมายให้ครอบคลุม โดยการแก้ไขพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบให้มีนิยามครอบคลุมบุหรี่ไฟฟ้าทุกประเภท ทั้งที่มี และไม่มีนิโคติน รวมถึงอุปกรณ์ Heat-Not-Burn รวมถึงกำหนดค่านิยามให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี และรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ

2. จัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจในการควบคุม และบังคับใช้กฎหมาย จัดตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าโดยเฉพาะ ที่มีตัวแทนจากกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และกรมศุลกากร มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ และผู้ตรวจการท้องถิ่นมีอำนาจในการตรวจยึด และดำเนินคดีผู้ขายบุหรี่ไฟฟ้าให้เยาวชน

3. เพิ่มบทลงโทษ และการบังคับใช้กฎหมาย เพิ่มบทลงโทษทางกฎหมายอย่างชัดเจนเช่นเดียวกับประเทศสิงคโปร์ ทั้งโทษปรับ และจำคุก โดยเฉพาะกรณีจำหน่ายให้เยาวชน จัดตั้งหน่วยปราบปรามพิเศษที่ทำงานเชิงรุกในการ

ปีที่ 16 ฉบับที่ 31 มกราคม - มิถุนายน 2568

สืบสวนแหล่งนำเข้า และจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ เพิ่มการตรวจสอบพื้นที่เสี่ยงรอบสถานศึกษา และแหล่งชุมนุมของเยาวชน

4. การรณรงค์ และให้การศึกษาเชิงรุก พัฒนาหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียนเกี่ยวกับอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้าที่ออกแบบเฉพาะสำหรับเยาวชน จัดทำแคมเปญสื่อสารสาธารณะผ่านช่องทางที่เข้าถึงเยาวชน เช่น แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย และอินฟลูเอนเซอร์ ดึงดูดบรรณารักษ์ และผู้ปกครองให้สามารถตรวจจับสัญญาณการใช้นิโคตินไฟฟ้า

5. มาตรการช่วยเหลือผู้ติดนิโคตินไฟฟ้า จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือ และบำบัดการเสพติดนิโคตินไฟฟ้าสำหรับเยาวชน พัฒนาโปรแกรมเลิกนิโคตินไฟฟ้าที่ออกแบบเฉพาะสำหรับเยาวชน จัดทำสายด่วนให้คำปรึกษา และแอปพลิเคชันช่วยเลิกนิโคตินไฟฟ้า

6. เพิ่มความร่วมมือระหว่างประเทศ แลกเปลี่ยนข้อมูล และแนวปฏิบัติที่ดีกับประเทศที่มีนโยบายควบคุมที่มีประสิทธิภาพ ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการป้องกันการลักลอบนำเข้า พิจารณารณานำบทเรียนจากประเทศสหราชอาณาจักร และแคนาดาในการควบคุมผลิตภัณฑ์มาปรับใช้

7. พิจารณาแนวทางการกำกับดูแลแบบมีเงื่อนไข ศึกษาความเป็นไปได้ในการอนุญาตให้จำหน่ายนิโคตินไฟฟ้าภายใต้เงื่อนไขที่เข้มงวด เฉพาะเพื่อวัตถุประสงค์ในการเลิกนิโคติน กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และการตรวจสอบคุณภาพที่เข้มงวด จำกัดจุดจำหน่ายเฉพาะร้านค้าที่ได้รับอนุญาตพิเศษ และห้ามจำหน่ายให้ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีโดยเด็ดขาด

บทสรุป

นิโคตินไฟฟ้าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนไทย โดยจากการศึกษาพบว่านิโคตินไฟฟ้าแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก คือ ประเภทที่ไม่มีส่วนผสมของใบยาสูบ และประเภทที่มีส่วนผสมของใบยาสูบ ซึ่งมีผลกระทบสำคัญใน 3 ด้าน ได้แก่ ผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ใช้ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และผลกระทบต่อบุคคลรอบข้าง เมื่อพิจารณามาตรการด้านกฎหมายของประเทศไทยพบว่าใช้แนวทางการห้ามโดยเด็ดขาดผ่านกฎหมายหลายฉบับ ได้แก่ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ห้ามนำเข้า คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคห้ามขายพระราชบัญญัติสุภาษากำหนดบทลงโทษการนำเข้า และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบที่จัดให้นิโคตินไฟฟ้าที่มีนิโคตินเป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบ ซึ่งแตกต่างจากต่างประเทศที่มีแนวทางหลากหลาย ตั้งแต่การห้ามโดยสิ้นเชิงในสิงคโปร์ การควบคุมอย่างเข้มงวดแต่อนุญาตให้จำหน่ายในสหรัฐอเมริกาสำหรับเอมิเรตส์ และสหราชอาณาจักร ไปจนถึงการอนุญาตอย่างมีเงื่อนไขในแคนาดาอย่างไรก็ตาม แม้จะมีมาตรการทางกฎหมายที่เข้มงวด แต่ประเทศไทยยังคงประสบปัญหาการลักลอบนำเข้า และจำหน่ายนิโคตินไฟฟ้าอย่างผิดกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้การควบคุมนิโคตินไฟฟ้ามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญ ได้แก่ การปรับปรุงนิยามทางกฎหมายให้ครอบคลุม การจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจ การเพิ่มบทลงโทษ การรณรงค์ให้ความรู้ การจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ติดนิโคตินไฟฟ้า การเพิ่มความร่วมมือระหว่างประเทศ และการพิจารณาแนวทางการกำกับดูแลแบบมีเงื่อนไข โดยเน้นการป้องกันการเข้าถึงของเยาวชนเป็นสำคัญ มาตรการเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการบูรณาการอย่างเป็นระบบ และต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหากำลังทวีความรุนแรงขึ้นในสังคมไทย

ปีที่ 16 ฉบับที่ 31 มกราคม - มิถุนายน 2568

เอกสารอ้างอิง

- กมลพร ยศนันท์. (2563). มาตรการทางกฎหมายควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า. *วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์*, 13(4), 1-139.
- จารุวรรณ เกษมทรัพย์. (2561). บุหรี่ไฟฟ้าในมิติสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย กฎหมายและเศรษฐกิจในประเทศไทย. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 19(2), 1-16.
- ชนิกา เจริญจิตต์กุล และชฎาภา ประเสริฐทอง. (2557). บุหรี่ไฟฟ้า : ภัยเงียบของวัยรุ่น. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 15(3), 1-6.
- จิตติธิดา ยมมนา, รุติพงศ์ พันธวงศ์, ณัฐวรา พรไพศาลสกุล, นริศชัย แสงสุวรรณ, สุทธิวิธ ผัดคำ, ศรุดา คุ่มทรัพย์, อภิภูรัตน์ ทวีพันธุ์สานต์ และอรณิชา สายศรี. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า และทัศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ไฟฟ้า กรณีศึกษา : นิสิตนักศึกษา. *วารสารเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ*, 14(27), 1-18.
- ถวัลย์ รุยาพร และวรายุทธ พูลสุข. (2567). ปัญหาบังคับใช้กฎหมายในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า. *วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 1(1), 1-19.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2567, พฤษภาคม 30). จากปัญหามันถึงมือ ถึงบุหรี่ไฟฟ้าเถื่อน 1,600 ล้าน สะท้อนสังคมไทย เมื่อจะแก้ไขให้ถูกจุด. สืบค้น สิงหาคม 2, 2567 จาก <https://mgronline.com/online/section/detail/9670000046573>
- พงษ์ศักดิ์ อ้นมอย, อาทิตยา บัวเรือง, ชนุดา พาโพนงาม, ธิรา จันทรวงเรือง, นฤมล ลาวน้อย และอัมพวัน บุญรอด. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนจังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 31(2), 1-9.
- ไพศาล ลิ้มสถิตย์ และจุมพล แดงสกุล. (2567). ประเด็นกฎหมายในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าและกรณีศึกษาต่างประเทศ. *วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์* 53(1), 1-37.
- ยชญ์วิรินทร์ จรบุรณย์, พัชรภักดิ์ ไชยสังข์, ปัญจภรณ์ ยะเกษม, รัชพร ศรีเดช และอนุสรณ์ เน้นอุดร. (2564). บทบาทพยาบาลในการสร้างเสริมการรับรู้ของวัยรุ่นต่ออันตรายของบุหรี่ไฟฟ้า. *วารสารพยาบาล*, 70(1), 1-9.
- ราชวิทยาลัยอายุรแพทย์แห่งประเทศไทย. (2567, สิงหาคม 5). ประกาศราชวิทยาลัยอายุรแพทย์แห่งประเทศไทย เรื่องบุหรี่ไฟฟ้า. สืบค้น สิงหาคม 5, 2567 จาก <http://www.rcpt.org/index.php/announce/1023-2024-08-05-07-45-36.html>
- ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ. (2562 ตุลาคม 15). ห่วง “บุหรี่ไฟฟ้า” ทำลายสิ่งแวดล้อม ชี้เบตเตอร์ลิเทียมไอออนทำปนเปื้อนทั้งพลาสติก นิโคติน โลหะหนัก. สืบค้น สิงหาคม 10, 2567 จาก <https://www.trc.or.th/th/>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2564 ตุลาคม 12). เผยผลสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2564. สืบค้น สิงหาคม 10, 2567 จาก <https://www.thaihealth.or.th/%E0%B9%80%E0%B8%9C%E0%B8%A2%E0%B8%9C%E0%B8>
- Family Health Service. (2563 ไม่ระบุเดือน 1). บุหรี่ทำร้ายครอบครัวคุณ. สืบค้น สิงหาคม 17, 2567 จาก https://www.fhs.gov.hk/english/other_languages/thai/women_health/antenatal_care/antenatal_care/14819.html
- GOV.UK (2024, August 16). E-cigarettes: regulations for consumer products. Retrieved July 24, 2024, from <https://www.gov.uk/government/collections/e-cigarettes-and-vaping-policy-regulation-and-guidance#england%E2%80%99s-policy-on-e-cigarettes>
- Hfocus เจาะลึกระบบสุขภาพ. (2566 ธันวาคม 2). กรมควบคุมโรค เตือนควันบุหรี่ไฟฟ้า เสี่ยงป่วยโรคหลอดเลือดสมองถึง 3 เท่า. สืบค้น สิงหาคม 15, 2567 จาก <https://www.hfocus.org/content/2023/12/29130>
- RAMA CHANEL ขับเคลื่อนสังคมไทยให้สุขภาพดี. (2567 พฤษภาคม 31). กำจัดสารพิษตกค้างจากควันบุหรี่ที่ครอบครัวต้องรับมือ. สืบค้น สิงหาคม 17, 2567 จาก <https://www.rama.mahidol.ac.th/ramachannel/article>
- Singapore Statutes Online (2024, September 30). Tobacco (Control of Advertisements and Sale) Act 1993. Retrieved October 1, 2024, from https://sso.agc.gov.sg/Act/TCASA1993?WholeDoc=1&Timeline=Off&fbclid=IwY2xjawEwR9hleHRuA2FibQlXMAABHXCcWQIFeZpFXqQdQ9cPxMfHr8vV6UUa3WUq-6yM6GeF_JKscLxkLlcJTA_aem_es41SWVsgOL8rFvcMngEgA

ปีที่ 16 ฉบับที่ 31 มกราคม - มิถุนายน 2568

Tobacco Control Laws (2024, April 14). *Legislation by Country/Jurisdiction United Arab Emirates*.

Retrieved September 17, 2024, from <https://www.tobaccocontrolaws.org/laws/uae-s-50302018-united-arab-emirates>